
Lluminàries, magranes i pedrenyals catalans

Autor:

Data de publicació: 31-01-2017

1431: Magranes de pólvora esmentades per Alfons el Magnànim, carregades a les galeres a Barcelona.

Guardeu-ne una còpia

<https://www.ssyoutube.com/watch?v=wwwQIDaUssA>

<https://www.ssyoutube.com/watch?v=IRHMd1pt6ZA>

Conferència d'en Manel Capdevila, gravació de so i vídeo:

2ª part:

FITES IMPORTANTS DE LES ARMES DE FOC CATALANES

Entre les primers armes de foc documentades hi ha les ballestes de tro.[6]

1300-1426. La primera documentació d'una ballesta de tro podria ser anterior a l'any 1300. En qualsevol cas seria anterior a l'any 1426.[7][8]

«

“..., vos veets desparar una ballesta, qui es dita de tró, la qual tira una grossa pilota, e tira molt luny,... mes que es aer e fum de foch,...”.

»

— Bíblia Parva.

1338. "Ballesta de tron de ferre". Girona.[9]

1347. Pere III demana que des del Regne de Mallorca se li envien quatre ballestes de tro, pólvora i pilotes.[10]

Les ballestes de tro havien de tenir una mena de canó (prou resistent per a resistir la pressió de la pólvora) i un encep. El mecanisme de disparar encara no existia. Els primers artesans que les construïren foren els equivalents dels futurs pedrenyalers.

1420. Setge de Bonifacio per part de l'estol d'Alfons el Magnànim. Són esmentades les "bombardes manuals", anomenades "escopetes", que tiraven bales de plom.[11]

«

"Gli Aragonesi poi dalle gabbie degli alberi e sulle torri dei navigli, senza posa, spesseggiavano con dardi, misti a bombarde metalliche a mano, introdotte in una canna simile a un fucile, chiamata schioppetto, con la quale chi portavala colpiva con una pallottola di piombo spinta dalla violenza del fuoco".

»

— Istoria di Corsica-De rebus corsicis (en llatí i italià). Per Pietro Cirneo.

1431: Magranes de pólvora esmentades per Alfons el Magnànim, carregades a les galeres a Barcelona.

«

indica que el rei Alfons «el Magnànim» "portava CC-milia magranes de coure plenes de pólvora" per a la campanya de Nàpols.

1431: Escopetes esmentades per Alfons el Magnànim, com a arma coneguda i necessària.[12]

«

indica que el rei Alfons «el Magnànim», «en 24 de mayo de 1431 empenó al Bizconde de Ala [sic: per Illa] la ... que, desta hora en avant, dins trenta dies, tingueu bones y a punt llurs armas, so es, ballestes o escopetes, y assó en pena ..."

»

— Els castells catalans - Volum 5 - Pàgina 934; Català i Roca, Pere

1433. L'estol d'Alfons el Magnànim va carregar a Barcelona:

10.000 espingardes ("Més, portava .X. mília espinguardes, que lançaven les pedres de coure, axí com una nou").
200 bombardes manuals ("Encara portava .CC. bonbardes xiques: cascuna lançava quatre o .V. rotlons de coure, e tiraven-ne axí com de huna balesta").[13]

1492. "Las primeras escopetas se vieron en España en 1492".[14]

1543. "...disparasen las escopetas de pedernal...".[15]

La cita anterior, d'un llibre del segle XIX, tradueix malament una referència de 1565, molt més propera als fets.[16]

«

"...Animosamente saltorno in terra, sparando tutti gli archibugetti à ruota che avevano, onde i Francesi colti alla sprovista, molti di loro furono dalle archibugiate morti e spaventati...

"Saltaren a terra amb valor, disparant tots els petits arcabustos de roda que portaven. Amb això, molts dels francesos – agafats desprevinguts- foren morts o posats en fuga..." Terzo Libro, pàgina 126.

»

— La historia de fatti di Cesare Maggi da Napoli, per Luca Contile

1550. Inventari de Ferran d'Aragó, duc de Calàbria: "Una scopeta de Boemia, de pedernal".[17]

1555. "Escopeta a so de ballesta disparada ab nou".[18]

1561. Memorial de Joan Copeu, escopeter i arcabusser de Vilareal, de les reparacions dels "arcabustos escopetes" del Consell de Vilareal. És interessant per la terminologia associada a les armes de foc de l'època. Alguns termes són els següents: caixes o caragols, mols (molls, molles?), claus, tornets, galetes, mires, punts, ametes, caixes dels arcabustos, fogons, cobertures de fogons, claus de colp (panyes de pedrenyal), claus de guero (?) de arcabustos.[19]

1571. Escopeta de rastell del guerrer moro el Tuzaní, a la Rebel·lió de les Alpujarras.[20]

«

Una buena espada en un tahalí bien hecho, su escopeta de rastrillo, también muy buena, y que él sabia manejar, porque había estado muchas veces en Valencia y en Játiva, y en otros lugares donde se usan semejantes armas, y en donde compró aquella llave de su escopeta.

»

— Guerras civiles de Granada. Per Ginés Pérez de Hita.

1586. "Constitutions fetes per la Sacra Catholica Real Magestat del Rey Don Phelip". Prohibicions sobre pedrenyals.[21]

1600. "Depuis vingt ou trente ans, l'on appelle Petrinals de pareils instruménets...Et l'on croit que ceste arme soit invention de bandouiller des monts Pirenees.". Origines des Chevaliers, Armoiries, et Heraux (etc.). Per Claude Fauchet.[22][23]